

Róbert Bezák:

Posolstvo Amoris laetitia

(sympóziu OZ Kampanila „Radost lásky“, 10. 11. 2018, Bratislava)

Apoštolská exhortácia „Amoris laetitia“, teda dokument vydávaný pápežom, chápaný ako pripomenutie či napomenutie, bola publikovaná na sviatok svätého Jozefa 19. marca 2016. To nebol náhodný dátum, pretože svätý Jozef je patrónom kresťanskej rodiny. Dokumentu predchádzali dve stretnutia biskupov, zhromaždených na Biskupskej synode o rodine. Tie sa uskutočnili v rokoch 2014 a 2015. Určení biskupi zastupovali jednotlivé regióny Katolíckej Cirkvi. Najprv však boli do jednotlivých diecéz rozposlané dotazníky a odpovede na otázky, ktoré v nich boli obsiahnuté, sa stali základným materiálom na spomínané synody biskupov. Boli spracované do takzvaného Instrumentu Laboris – teda pracovného dokumentu. Tým sa potvrdzuje aj dôležitý fakt, že keď sa diskutuje o živote cirkvi, je dôležité, že sa diskusia vedie v súlade so všeobecnou vierou všetkých veriacich a dôležité je následné spoločné stanovisko, spoločný súhlas. Nie je teda vhodné a ani katolícke, ak by si jednotlivé cirkevné regióny následne vybrali z dokumentu akoby len jednotlivé vyhovujúce určenia a iné ignorovali. Pápežská exhortácia vychádza zo záverečnej správy, ktorá bola schválená na synode v podstate takmer všetkými kompetentnými prítomnými osobami.

Dokument má 9 kapitol, ktoré obsahujú 325 odsekov. V nich sú rozvedené jednotlivé tézy kapitol. Množstvo odsekov v určitom zmysle kopíruje diskusiu, ktorá zaznela na synodálnych stretnutiach a tak sú vyjadrením, istotne na prvom mieste, úvah pápeža Františka a súčasne sa v nich odrážajú aj poznámky a postrehy jednotlivých členov synody. Takže, ako bolo už spomenuté, dokument je vyjadrením zmýšľania cirkvi, keďže jeho tézy boli schválené účastníkmi biskupskej synody a potvrdené pápežom.

1. kapitola – „Vo svetle slova (božieho)“ – pojednáva v jednotlivých odsekoch o osobe manžela a manželky, pripomína, že deti sú ako nové výhonky olivy. Všíma si cestu utrpenia a krvi. V živote je prítomná bolesť a násilie a pripomína potrebu nežnosti objatia. Podstatnou témou, ktorá je súčasne vnútorným mottom exhortácie je trvalý dôraz na fakt, že **„ovocím lásky je milosrdenstvo a odpustenie“**.

2. kapitola – „Skutočnosť a výzvy rodín“ – popisuje aktuálnu situáciu rodiny, jej personalizáciu a individualizmus. Pripomína niektoré výzvy, ako aj fakt, že viera sa už neodovzdáva z pokolenia na pokolenie, rodičia nepokračujú v odovzdávaní viery deťom, v spoločnosti je sociálna agresivita, spolužijú osoby rovnakého pohlavia, sme svedkami striedania partnerov, polygamie, rozširujú sa názory, ktoré negujú rozdielnosť a prirodzenú reciprocitu muža a ženy.

3. kapitola – „Pohľad upretý na Ježiša“ – Jednotlivé odseky v tejto kapitole popisujú povolanie rodiny, keď celá kresťanská formácia je predovšetkým prehlbovaním ohlasovania spásy (kerygmy). Ježiš obnovuje a naplňuje Boží plán. Manželský vzťah nesmie byť „jarmo“ ale musí sa pre osoby spojené v manželstve stať darom. V odseku, v ktorom sa píše o rodine v dokumentoch Cirkvi sa pripomína pravá manželská láska, ktorá je vzájomným sebadarovaním a princípom života v spoločnosti. Sviatosť manželstva je potom darom, určeným na posvätenie a spásu.

Vzhľadom na to, že Slovo potrebuje aj čas na dozretie, nie je správne robiť súdy, ktoré si nepripúšťajú zložité situácie. Kapitola pripomína, že odovzdávanie života a výchova detí je plodom osobitného úkonu lásky. Rodina a Cirkev patria k sebe, Cirkev je totiž závislá na rodine a rodina je dobrom Cirkvi.

4. kapitola – „Láska v manželstve“ – V kapitole o láske v manželstve sa pripomína potreba každodennej lásky, ktorú jedinečne opisuje hymnus Korint'anom od svätého Pavla. V láske je potrebná trpezlivosť, ktorá nie je toleranciou agresie, ale šanca na zmenu pre toho druhého. Potrebná je dobrotivosť, konanie dobra. Láska potrebuje liečenie závidosti, čo znamená, že láska sa necíti ohrozená šťastím či úspechom druhého. Láska sa nevypína a nevystatuje. Zrejma je potreba vľúdnosti a prívetivosti v láske, bez nezdvorilosti, grobianstva, hrubosti. Láska pozná veľkorysý odstup – nie ja dám a ty dáš, ani koľko ty mne, toľko ja tebe – ale láska dokáže ísť ponad spravodlivosť. Takisto sa vnútorne nerozhorčuje, nie je podráždená a nehľadá brvno v oku druhého. Jej súčasťou je odpustenie, pretože si neuchováva zlé pocity a keďže je silná svojou hĺbkou a zvnútornením dokáže znášať všetko. V dôvere umožňuje a necháva slobodu – pretože žiarlivosť nikdy nie je prebytkom lásky. Dúfa v nové možnosti, vo vzrast. Celý život je ponukou rásť v manželskej láske, keď sa všetko stáva spoločné. Schopnosť pochopiť a oceniť sa navzájom je radosťou a krásou lásky. V tejto pomerne rozsiahlej kapitole, ktorá sa venuje láske v manželstve, sa píše, vzhľadom na dnešné časy, o vytváraní nových, iných, pevných pút. Tie znamenajú zároveň i prijatie zodpovednosti a smerujú k zosobášeniu sa z lásky, ktorá sa chce ukázať svetu a rásť, je súčasne dialógom, kde sa navzájom partneri pozorne počúvajú, rozprávajú sa i o citoch a milovaní, pretože manželská láska je súčasne vášnivá, emotívna, citová. Sexualita je dar stvoreniu a láska a vášeň sa navzájom potrebujú. Z lásky vyviera vášeň. V kapitole sa nachádza i upozornenie na násilie a manipuláciu, keď si treba dať pozor na formy svojvôle, zneužívania a manipulácie. A ako plynie čas sa v láske premieňajú spôsoby blízkosti a vzájomnosti. Pri úvahe o manželstve je potrebné spomenúť i panenstvo ako inú formu lásky, schopnosti darovania sa, aj na inej úrovni ako je jedinečný dvojstranný partnerský vzťah.

5. kapitola – „Láska, ktorá sa stáva plodnou“ – v prijatí i nového života aj ako „božieho daru“ už v tehotenskom očakávaní, lebo príprava na nový život je tak vnútorná ako i vonkajšia a stáva sa láskou matky i otca. Kapitola pripomína aj odvahu k rozšírenej plodnosti, čím poukazuje na rozhodnutie pre adopciu, ako svedectvo lásky i smerom k spoločnosti. Rodinný život chápaný v širšom zmysle nie je len najbližšia rodina, sú to i príbuzní od ktorých sa nevzďaľujeme a neizolujeme. Súčasne byť deťmi neznamená zostať detinskí, ale mať patričnú úctu k rodičom, starým rodičom, pri prepájaní generácií. A zásadné sú i súrodenecké vzťahy, ktoré budujú skúsenosť vzájomnosti, ako opak tendencií mať jedno dieťa a tak riskovať izoláciu.

6. kapitola – „Pastoračné perspektívy“ – V tejto kapitole dokument popisuje akým spôsobom ohlasovať evanjelium pre rodiny dnes, pripomína dôležitosť rodinnej pastorácie, jej spojitosť s farnosťou, tiež potrebu laických spolupracovníkov a vhodné formačné kurzy. Upozorňuje na dôležitosť viesť snúbencov po ceste prípravy na manželstvo, ani nie tak v zmysle povinného poznania katechizmu a množstva argumentov, ale povzbudenia a sprevádzania. To smeruje k správnej príprave na slávenie sviatosti a súčasne je i prípravou na reálny vzťah, aby sa predišlo riziku nesplniteľných očakávaní. K tomu napomáhajú aj patričné pastoračné zdroje, napríklad prítomnosť a poznatky skúsených manželských párov, účasť na duchovných obnovách a tiež

poradenské centrá napomáhajú rastu vo viere. Súčasťou „pastoračných perspektív“ je aj vhodnosť objasnenia kríz vo vzťahoch, tiež úzkosti a ťažkosti. Je to aj výzva, ktorá má viesť k prekonávaniu prekážok a postupnému dospievaniu v poznaní. Pretože existujú staré zranenia, ako faktory, ktoré vplývajú na život, či už z detstva, alebo zlé prežívané medziľudské vzťahy, pre ktoré je potrebné osobné uzdravenie, odpustenie. Kapitola prízvukuje dôležitosť sprevádzania osôb postihnutých rozvodom a rozchodom, z čoho vyplýva i pochopenie pre tých, ktorí zostali sami a opustení. Pápežská exhortácia prízvukuje, že tieto osoby nie sú vylúčené, exkomunikované, zo spoločenstva a nemôžu byť ani diskriminované cirkevným spoločenstvom, tým, že ich toto spoločenstvo vylúči z účasti na jeho živote. A dokument pripomína aj iné náročné situácie, ako sú v súčasnosti bežné, a to nielen manželstvá osôb s rozličným vierovyznaním, ale aj miešané manželstvá, kde jeden z partnerov je už bez vierovyznania. Kapitola spomenie aj priblíženie sa smrti, k zomieraniu a pripomenie dôležitosť milosrdnej komunikácie s tým, kto sa nachádza tvárou tvár ku koncu života.

7. kapitola – „Posilňovať výchovu detí“ – pre deti je rodina miestom opory, sprevádzania, pomocou vo vedení, pričom „čas je dôležitejší ako priestor“, čo znamená spúšťanie procesov rastu a nie ovládanie procesov. Pri etickej formácii detí je dôležitá tak výchova, ako i rozvoj správnych návykov, pričom prípadný trest, či pokarhanie je spojený s trpezlivou dôverou a trpezlivým realizmom. Pri predkladaní hodnôt sa napreduje krok po kroku, pretože celá výchova je postupným procesom, keď rodinný život je tým základným výchovným kontextom. V takomto vhodnom prostredí, pri pozitívnej a rozvážnej výchove, je aj sexuálna výchova správnu súčasťou osobnostného rastu a nie je vzbudzovaním púhej zvedavosti. Samozrejme, že rodinné prostredie je tým najvhodnejším prostredím pre odovzdávanie viery.

8. kapitola – „Sprevádzať, rozlišovať a integrovať krehkosť“ – Ako postupovať v pastorácii a čo pre mladých ľudí dnes znamená manželstvo... Je potrebné plnosť zákona postupne osvetľovať a mať na zreteli – nie úľavy z ktorých sa postupuje k postupnému dodržiavaniu zákona. Platí, že zákon platí od počiatku a nie až od určitého „zrelého“ momentu – teda nie postupné osvojovanie si zákona, ale zákon v postupnosti, v pochopení a dodržiavaní. Odsek 296 popisuje ako treba rozlišovať takzvané iregulárne situácie – ako ďalej pri rozvedených a ich novej účasti na eucharistii. Upriamený pohľad do vlastného svedomia a dôležitosť pastoračného rozlíšenia zo strany sprevádzajúceho kňaza, ktorý je schopný rozpoznať okolnosti, tie ktoré sú poľahčujúce, pri pastoračnom rozlišovaní. Určité životné situácie totiž menia pripočítateľnosť skutku. Odsek uvádza tie faktory, ktoré vážne obmedzujú rozhodovaciu schopnosť subjektu. Kapitola uvádza normy a rozlišovania pre objektívne určenie a subjektívny život. Kapitola v odsekoch 307 až 312 uvádza „Logiku pastoračného milosrdenstva“ - Eucharistia, sväté prijímanie, na jednej strane je potvrdenie duchovného a morálneho života veriaceho, ale je i súčasne dôležité uvedomovať si, že eucharistia je podstatne aj medicína, sviatostný liečebný prostriedok. **Milosrdenstvo totiž nie je len spôsob, ako koná Boh Otec, ale stáva sa aj kategóriou a kritériom na pochopenie, kto sú jeho skutoční synovia a dcéry. Milosrdenstvo s pokorným hriešnikom je plnosťou Božej spravodlivosti a najjasnejším prejavom pravdy o Bohu.**

9. kapitola – Manželská a rodinná spiritualita – keď sa spájame s Bohom spiritualita vytvára s ním nadprirodzené spoločenstvo. To sa uskutočňuje napríklad v spájaní sa v modlitbe a liturgii vo svetle Veľkonočných sviatkov. Vzorom pre našu spiritualitu je Ježiš, pretože kto sa k nemu

priblížil na rozhovor, s prosbou o pomoc, on sa na neho zahľadel s láskou a vyšiel v ústrety prosebníkovi. Takto sa má spiritualita prežívať v našom každodennom živote. Každý deň si pripomeňme, že kto žije s nami, si zasluhuje našu pozornosť, pretože je tiež predmetom lásky Otca. A tak môže človek rásť vo vedomí, že je milovaný. To je zásadným sprítomnením ohlasovania, evanjeliovej kerygmy, odlesk života Najsvätejšej Trojice v živote rodiny a spoločenstve.